

Н. Левченко

м. Київ

**ПРОФЕСІЙНЕ СТАНОВЛЕННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ У
ПРОЦЕСІ НАСКРІЗНОЇ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ У
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВОМУ КОМПЛЕКСІ**

Анотація. На основі здійсненого аналізу розкриваються переваги професійного становлення особистості у процесі наскрізної технологічної підготовки у навчально-науковому комплексі. Запропоновано схему такого комплексу, де на основі взаємоузгодження компонентів, представлено наскрізну підготовку у технологічному напрямі. Особливістю даної структури є наявність двох векторів: вертикального і паралельного, що забезпечують можливість підвищення освітнього статусу молоді та мобільності на ринку праці.

Ключові слова: професійне становлення старшокласників, наскрізна технологічна підготовка, навчально-науковий комплекс, професійна орієнтація молоді, ринок праці

Н. Левченко

**ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ СТАНОВЛЕНИЕ
СТАРШЕКЛАСНИКОВ В ПРОЦЕССЕ СКВОЗНОЙ
ТЕХНОЛОГИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ В УЧЕБНО-НАУЧНОМ
КОМПЛЕКСЕ**

Аннотация. На основе проведенного анализа раскрываются преимущества профессионального становления личности в процессе сквозной технологической подготовки в учебно-научном комплексе. Предложена схема такого комплекса, где на основе взаимосвязи компонентов, представлена сквозная подготовка в технологическом направлении. Особенностью данной структуры является наличие двух векторов: вертикального и параллельного,

обеспечивающих возможность повышения образовательного статуса молодежи и мобильности на рынке труда.

Ключевые слова: профессиональное становление старшеклассников, сквозная технологическая подготовка, учебно-научный комплекс, профессиональная ориентация молодежи, рынок труда

N. Levchenko

**PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF HIGH SCHOOL STUDENTS
IN THE PROCESS THROUGH TECHNOLOGICAL TRAINING IN
TEACHING AND SCIENTIFIC COMPLEX**

Annotation. Based on the analysis revealed the benefits of professional growth through a process of technological training in education and research complex. A scheme of this complex, which, based on the relationship of components is presented sequentially training in technological direction. A feature of this structure is the presence of two vectors: the vertical and parallel that improve the educational status of youth and mobility in the labor market.

Keywords: professional development of high school students, pass-through technology training, educational and scientific complex, professional orientation of young people, the labor market

Постановка проблеми. Україна на початку XXI століття переживає складний період трансформації суспільного розвитку і радикальних перетворень у суспільних галузях, намагаючись вийти на рівень світових стандартів.

Згідно з Концепцією профільного навчання в старшій школі та «Національною доктриною розвитку освіти в Україні у XXI столітті» створюється система профільного навчання, яка найповніше реалізує принцип особистісно-зорієнтованого підходу і значно розширює можливості учня у правильному виборі власної професійної діяльності.

Випускник сучасної школи, для того щоб мати можливість знайти своє місце в житті, повинен володіти певними якостями особистості, а саме:

— гнучко адаптуватися в життєвих ситуаціях, які постійно змінюються; вміти самостійно набувати необхідних знань, уміло застосовувати їх у повсякденному житті;

— самостійно критично мислити, уміти бачити проблеми, що виникають в реальному житті і, використовуючи сучасні технології, шукати шляхи раціонального їх розв'язання; чітко усвідомлювати, де, яким чином набуті знання можуть бути використані в оточуючій його дійсності; бути здатним генерувати нові ідеї, творчо мислити.

— грамотно працювати з інформацією (уміло збирати необхідні для розв'язання певної проблеми факти, аналізувати їх, висловувати гіпотези розв'язання проблем, робити необхідні узагальнення, порівняння з аналогічними чи альтернативними варіантами розв'язання, встановлювати статистичні закономірності, робити аргументовані висновки, застосовувати одержані висновки для виявлення і розв'язання нових проблем);

— бути комунікабельним, контактним у різних соціальних групах, вміти працювати разом у різних сферах, у різних ситуаціях, легко запобігати або вміти виходити із будь-яких конфліктних ситуацій.

— самостійно працювати над розвитком власної гідності, інтелекту, культурного рівня, бути самодостатнім.

Значна роль у формуванні таких якостей належить технологічному профілю навчання у старшій школі.

Зміни, що відбуваються на ринку праці, ставлять нові вимоги до професійного самовизначення старшокласників. Сучасна нестабільна соціально-економічна ситуація і відповідні зміни ринку праці сприяють більш ранньому професійному самовизначенню молоді. У зв'язку з цими обставинами усвідомлення старшокласниками майбутнього професійного напрямку повинно відбуватися до моменту закінчення школи.

Отже, сьогодення вимагає докорінно змінити підготовку молоді до вибору майбутньої професії. Ефективним шляхом покращення ситуації, що склалася довкола професійної орієнтації молоді, є запровадження наскрізної підготовки з того чи іншого профілю, зокрема, технологічного.

Мета статті. Розкрити переваги професійного становлення особистості у процесі наскрізної технологічної підготовки у навчально-науковому комплексі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі вибору старшокласниками майбутньої професії присвячена значна кількість педагогічних досліджень. Так у працях Є. Клімова, Г. Костюка, Є. Павлютенкова, М. Пряжнікова, В. Симоненка, С. Кістякової, Б. Федоришина зосереджена увага на психолого-педагогічних та організаційних основах підготовки молоді, що навчається, до вибору професії. У роботах П. Атутова, В. Бутенка, Л. Гуцан, М. Піддячого, В. Синівського, В. Сидоренка, М. Тименка, В. Титаренко, М. Янцура та інших дослідників розкриваються особливості здійснення профорієнтаційної роботи та підготовки школярів до професійного самовизначення у навчально-виховному процесі школи. Різні аспекти професійного становлення досліджують Є. Бондарева, Т. Крюкова, В. Тарасова, Е. Зеєр, Ю. Кулюткін та ін.

Наскрізна технологічна підготовка у навчально-науковому комплексі вивчається з позицій системного підходу. Обґрунтування доцільності здійснення педагогічних досліджень на системних засадах можна знайти в наукових працях Б. Гершунського, В. Загвязинського, В. Краєвського, Н. Кузьміної, Г. Селевка та ін.

Виклад основного матеріалу. Однією з форм реалізації наскрізної технологічної підготовки є навчально-науковий комплекс, що забезпечує координацію спільної діяльності навчальних закладів, підприємств, наукових організацій та установ з реалізації Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту» нормативно-правових засад державної політики щодо діяльності навчальних закладів; підвищення якості освіти, створення більш сприятливих умов з розширення доступу до здобуття вищої освіти громадянами України;

реалізацію системи ступеневої підготовки фахівців за інтегрованими навчальними планами та програмами; підготовку педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників, ефективне використання навчально-лабораторної, матеріально-технічної та виробничої бази, соціальної інфраструктури; підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників навчальних закладів, працівників наукових організацій, установ та працівників підприємств; спільне проведення науково-дослідних робіт, здійснення наукової, науково-технічної, виробничої, інноваційної діяльності та роботи з впровадження досягнень науково-технічного прогресу у галузях економіки; вивчення попиту на окремі спеціальності на ринку праці і сприяння працевлаштуванню випускників навчальних закладів; встановлення міжнародних зв'язків та здійснення міжнародної діяльності в галузі освіти; розробку навчально-методичного забезпечення, проведення різних видів навчальних занять тощо [1].

Вище сказане свідчить, що необхідно не просто внести незначні зміни до професійної орієнтації молоді, а змінити підходи до неї, щоб випускник міг правильно обрати свою життєву орієнтацію і бути мобільним на ринку праці.

В системі технологічної освіти останнім часом реалізуються проекти, які передбачають наступність, неперервність та взаємозв'язок підготовки фахівців на різних освітніх рівнях. Цей зв'язок здійснюється із розрахунку, що кожний нижчий рівень забезпечує пропедевтику здобуття вищого і є початковою ланкою у професійному становленні на більш високому рівні.

Запровадження даного підходу в систему педагогічної освіти, сприятиме наступності у отриманні кваліфікації і рівномірному насиченню ринку праці необхідними фахівцями. Найкраще реалізувати такий підхід в системі підготовки педагогічних кадрів для освітньої галузі «Технології».

Наскрізна технологічна підготовка молоді здійснюється шляхом створення єдиного монолітного навчально-наукового комплексу «Профтехучилище–коледж–інститут». Цей комплекс забезпечить поетапне професійне становлення старшокласників, розпочинаючи від робітничих

професій та завершуючи отриманням статусу магістра за кваліфікацією інженера, технолога чи викладача технічних дисциплін.

Створення навчально-наукового комплексу базуватиметься на засадах системного підходу, а саме:

1. Навчально-науковий комплекс – цілісна система. Вона складається з частин, які знаходяться між собою в неперервному зв'язку та створюють єдине ціле.

2. Характеризується прагненням до досягнення мети.

3. Притаманна ієрархічність будови, що залежить від ступеня взаємозв'язку її елементів і частин.

4. Навчально-науковий комплекс як складова системи наскрізної технологічної освіти, знаходиться в тісному взаємозв'язку із зовнішнім середовищем.

5. У структурному відношенні характеризується як статикою, так і динамікою [3].

Досвід доводить, що навчально-науковий комплекс найкраще спроектувати за двома векторами: вертикальним і паралельним. Вертикальний забезпечуватиме можливість підвищення освітнього статусу молоді, а саме: у системі професійно-технічної освіти – отримання робітничих професій; у коледжах – здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста чи бакалавра, а на рівні ВНЗ забезпечується підготовка інженерних і технологічних кадрів, вчителів для загальноосвітньої школи (спеціаліст) та викладачів для вищих навчальних закладів (магістр).

З такої позиції можливими є три варіанти у здобутті технічного та педагогічного фаху, розпочинаючи з профтехучилища чи коледжу або університету, включаючись на будь-якому рівні і завершуючи будь-який рівень без продовження на вищому або з продовженням. Паралельний вектор буде забезпечувати підвищення мобільності випускників на ринку праці шляхом здобуття додатково студентами коледжу та університету споріднених професій виробничого характеру. З цією метою здійснюватиметься паралельна

підготовки фахівців непедагогічного профілю – виробничих професій, зокрема, «Адміністратор комп'ютерних мереж у закладах освіти», «Дизайнер предметного середовища», «Адміністративний менеджер навчальних закладів» та інші. При цьому для кожної спеціалізації спорідненою є лише одна конкретно визначена виробнича спеціальність. Ця структура повинна надавати не лише освітні, наукові, а і виробничі послуги, з тим, щоб самостійно підтримувати належний рівень всієї інфраструктури комплексу [2].

З цих міркувань структурно навчально-науковий комплекс схематично можна представити так (рис. 1)

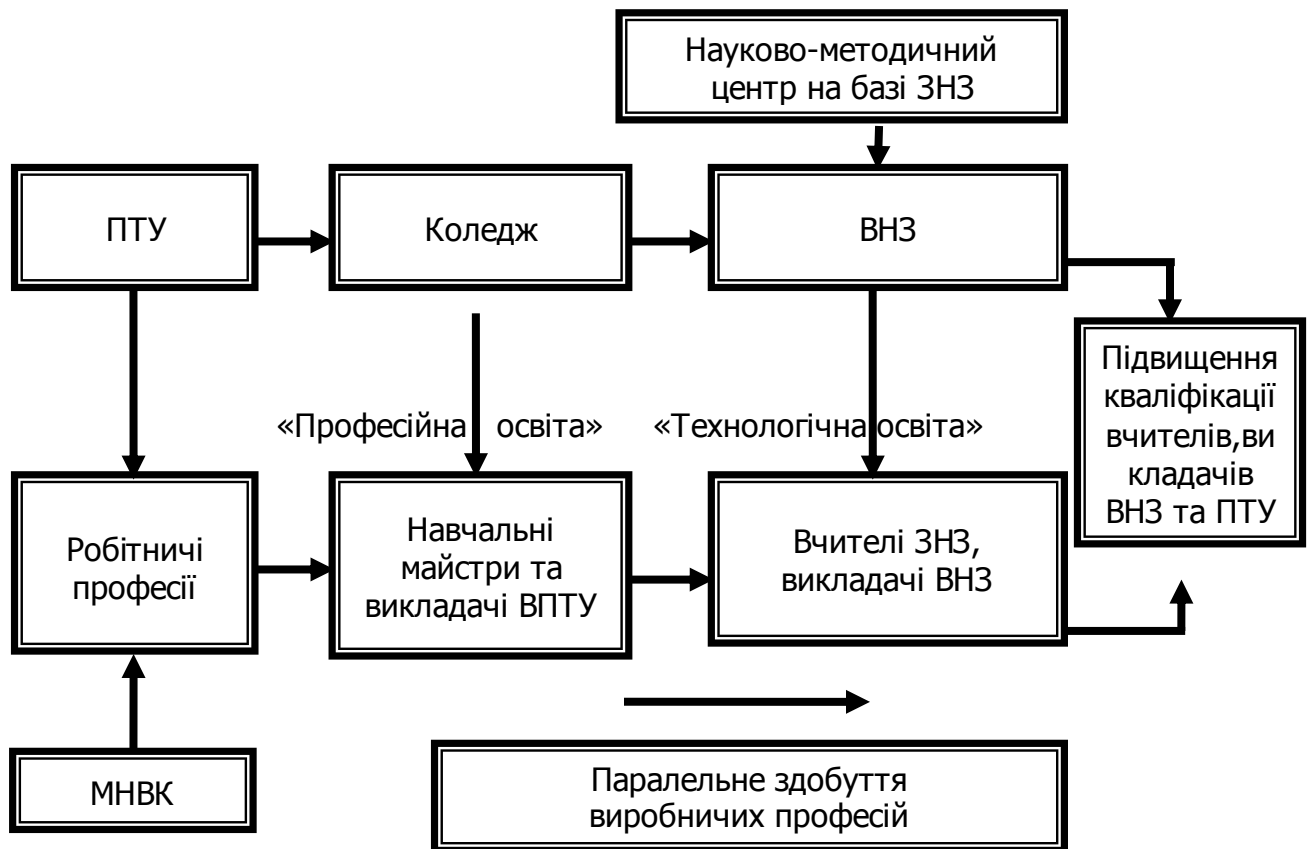

Рис. 1. Схема навчально-наукового комплексу для здійснення наскрізної технологічної підготовки молоді

Для злагодженого функціонування запропонованого комплексу необхідно підсилювати діяльність кожної із структур і реалізовувати взаємоузгодженість між ними. Для цього спочатку аналізуємо підготовку робітників високої кваліфікації у системі професійно-технічної освіти і визначаємо пріоритетні

Теорія та методика управління освітою, №10, 2013

спеціальності для ринку праці, а також запроваджуємо практику цільової підготовки робітників для окремих підприємств. Доцільно запровадити у системі професійно-технічної освіти підготовку молодших спеціалістів, зокрема, техніків з ремонту автомобільного транспорту та техніків з налагоджування металообробних верстатів із програмним управлінням, тощо.

Наступною складовою запропонованого комплексу є коледж, де здійснюється підготовка бакалаврів за напрямом «Професійна освіта» і відповідними профілями, зокрема, «Технологія текстильної та легкої промисловості», «Технологія харчової промисловості та громадського харчування», «Технологія обробки деревини та меблевого виробництва» та ін.

Вершиною комплексу є ВНЗ, потенціал якого нарощується не лише шляхом розвитку, підсилення педагогічних, а і запровадження виробничих спеціальностей непедагогічного профілю, що створює умови для започаткування підготовки фахівців інженерних та технологічних спеціальностей, зокрема, «Системи технічного захисту інформації», «Готельно-ресторанна справа», «Технічний переклад» та ін.

Тобто, запропонована схема навчально-наукового комплексу, відповідно до системного підходу має забезпечити взаємоузгодженість між його ланками, з метою розширення не лише свідомого, а більш адекватного вибору старшокласниками своєї майбутньої професії у процесі наскрізної технологічної підготовки.

Література:

1. Положення про начальний та навчально-науко-виробничий комплекси (проект) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.osvita.irpin.com/viddil/v5/d54.htm>.

2. М. С. Корець, Н. Г. Левченко Підготовка молоді в комплексі «ПТУ – коледж – інститут» / М. С. Корець, Н. Г. Левченко // Педагогічна газета. – № 12(209). – грудень 2011. – С. 6.

3. Шапран О. І. Навчальні комплекси як механізм інноваційного забезпечення розвитку системи педагогічної освіти /О. І. Шапран // Наука і сучасність: зб. наук. пр. Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. – К., НПУ імені М. П. Драгоманова . – 2004. – Том 46.– С.152 – 162.